

CONGRÉS CATALÀ DE GESTIÓ PÚBLICA
Barcelona, 26–27 de setembre de 2002

GRUP DE TREBALL I.- QUINA GESTIÓ PÚBLICA? PER A QUINA SOCIETAT?.- L'EXERCICI DE LA GESTIÓ PÚBLICA EN LES SOCIETATS ACTUALS.

La gestió integrada del litoral català

Jordi Romeva, Departament de Medi Ambient, Generalitat de Catalunya

Resum

La gestió administrativa dels espais litorals és complexa, a causa de la compartimentació del marc competencial, tant verticalment com sectorialment i s'observa una progressiva incidència d'organismes supraestats en la gestió del medi natural, que s'exerceix mitjançant l'Administració central, cosa que afegeix un altre nivell competencial.

La gestió integrada de les zones costaneres és una eina per coordinar la gestió mitjançant la participació activa de tota classe d'agents, parts i esglaons administratius.

L'Administració catalana hauria de estar en condicions de donar una resposta coordinada als reptes que es presenten en matèria de gestió del litoral.

1. Introducció

Els espais litorals, pels recursos de tot ordre i les possibilitats d'aprofitament que tenen, són àrees molt adients per als assentaments humans, cosa que porta a situacions de congestió com les que coneixem a Catalunya. D'altra banda, el litoral és la zona d'interacció entre els medis marí i terrestre. Els processos geomorfològics s'equilibren en aquesta zona de manera natural, i creen uns ecosistemes extraordinàriament fràgils que la intervenció antròpica altera substancialment (ocupació del territori, sobreexplotació dels recursos, contaminació) de manera progressiva.

És per això que la necessitat de protegir determinats espais litorals ha estat reconeguda com a inexcusable i urgent; no obstant això, aquest enfocament purament proteccionista, propi de fa algunes dècades, ha anat evolucionant cap a plantejaments globals d'ús sostenible de tot el litoral. Es tracta, doncs, d'harmonitzar l'ús i l'aprofitament del litoral amb la conservació, evitant que es degradi irreversiblement.

No obstant això, la gestió dels espais litorals és enormement complicada degut a la diversitat de nivells administratius i a una complicada distribució competencial, tant horitzontal com vertical.

2. Estat de la costa catalana

Catalunya compta amb uns 580 km lineals de costa, dels quals 280 són platges; 208, costa brava; i 92, altres tipus; d'aquests últims, 33 són de ports. Un 49% no està transformat ni urbanitzat, i el 37,4 % presenta alguna mena de protecció.

Ara bé, Catalunya és una de les regions mediterrànies amb més pressió antròpica. La majoria de la població (45%) resideix als 72 municipis litorals (el 7% del territori), situació que crea una densitat mitjana de 1.225 hab/km² per a la franja costanera, o el que és igual, 4,7 habitants per metre lineal de costa; aquestes xifres són superiors en el tram central, al voltant de la conurbació barcelonina. A la població resident s'hi ha d'afegir encara una afluència turística estacional estimada en uns 2 milions de persones.

Aquesta pressió antròpica es tradueix en un seguit de conseqüències que amenacen la integritat del medi: alt nivell d'ocupació urbanística (tan sols un terç del sòl està classificat com a no urbanitzable en una franja litoral de 200 m), amb la conseqüència de l'alteració del paisatge i creació d'una barrera que dificulta l'accés al litoral; abocaments d'aigües residuals que poden afectar la qualitat de les aigües marines; increment del consum de l'aigua i la sobreexplotació dels aqüífers; contaminació per abocaments industrials i els vessaments accidentals d'hidrocarburs.

Una altra conseqüència de l'explotació turística del litoral és la construcció de ports esportius, estructures que alteren l'equilibri geodinàmic costaner. Actualment hi ha 44 instal·lacions d'aquest tipus, i el Pla de Ports en preveu encara 8 més per després del 2004 (en alguns trams com la Costa Daurada n'hi ha un cada 5 km). D'altra banda, la pràctica de la nàutica esportiva comporta també la contaminació per hidrocarburs i olis, i l'increment dels ancoratges incontrolats.

Les platges, sovint amenaçades pels temporals, necessiten costoses obres de regeneració a fi de mantenir les expectatives turístiques; els espigons actuen com a barrera dels corrents marins, alterant la dinàmica natural; d'altra banda, l'extracció de la sorra de regeneració es fa de vegades en llocs propers a les prades de posidònia.

El Delta de l'Ebre, un dels enclaus més ben conservats i la segona zona humida més important d'Europa, es veurà afectada per la reducció de les aportacions procedents del riu arran del transvasament a d'altres conques.

La plataforma continental, relativament estreta (1780 km²; uns 3 km d'amplada de mitjana) és explotada per a la pesca des de l'antiguitat. La pesca, que era de 15.000 tm/any a començaments dels 60, arribà a les 70.000 a finals dels 80; des d'aleshores ha baixat significativament: 66.000 el 1994 i 43.000 l'any 1999.

Les prades de posidònia estan generalment en bon estat, tret del sector entre Sitges i Tarragona, on apareixen fragmentades i degradades.

3. Gestió

La gestió de la costa és complexa, atesa la quantitat de variables i processos que hi conflueixen. Això mateix fa que les competències administratives estiguin distribuïdes en nivells i sectors, tal i com resumeix el quadre següent:

		Central	Autonòmica	Local
Terra	Espais naturals		DMA / DGBB	
	Espais protegits			
	Caça i pesca		DGACPC	
	Sanejament		ACA	
	Urbanisme		DPTOP / DGU DGPT	Ajuntament
	ZMT i zona de protecció	MIMA, DGC	DPTOP/DGPT	
Mixta	Ports	Puertos del Estado	Ports de la Generalitat	
	Espais protegits marítime-terrestres		DMA / DGBB	
Mar	Fons marins		DARP / DGPAM	
	Pesca			
	Sanejament		ACA	
	Xarxa observació		DPTOP/DMA/Ports	
	SIG		DARP, DGPAM	

MIMA.- Ministerio de Medio Ambiente

DGC.- Direcció General de Costas

DMA.- Departament de Medi Ambient

DGBB.- Direcció general de Boscos i Biodiversitat

DGACPC.- Direcció general d'Activitats Cinegètiques i Pesca Continental

ACA.- Agència Catalana de l'Aigua

DPTOP.- Departament de Política Territorial i Obres Públiques

DGU.- Direcció general d'Urbanisme

DGPT.- Direcció general de Ports i Transports

DARP.- Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

DGPAM.- Direcció general de Pesca i Afers Marítims

3.1. Gestió del litoral emergit

- *Protecció dels espais d'interès natural.* En el marc de la planificació territorial i d'acord amb la Llei d'espais naturals de 1985, es va aprovar un Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) que declara protegits una sèrie d'espais costaners que inclouen maresmes litorals i també costes braves, la protecció d'algunes de les quals s'estén fins a una profunditat de -60 m. Aquest tipus de protecció té efectes sobre el planejament urbanístic i implica la restricció d'algunes activitats com la circulació motoritzada. La gestió d'aquest pla correspon al DMA a través de la DGBB. Alguns espais PEIN es consideren de protecció especial, i per tant compten amb equips propis de gestió (Delta de l'Ebre i del Llobregat, Aiguamolls de l'Empordà).

La Llei del Cap de Creus (1998) representa el primer intent d'estendre la protecció terrestre als fons marins. Actualment és en tràmit la incorporació dels espais PEIN i les ZEPA a la xarxa europea Natura 2000.

- *Protecció del medi natural costaner no inclòs en el PEIN.* Aquest medi no està desproveït de protecció gràcies a les disposicions de la Llei forestal catalana (1988) que conté disposicions sobre ordenació de les explotacions i terrenys forestals, prevenció d'incendis i d'altres activitats que es porten a terme en el medi natural, com la circulació motoritzada, acampades i competicions esportives.

D'altra banda, el Pla de Ports de Catalunya disposa una protecció enfront de la construcció d'infraestructures portuàries en aquelles zones que no formen part del PEIN i que presenten determinades característiques com: platges amb important taxa de sediment; espais pròxims a prades de fanerògames, zones rústiques i hàbitats d'interès comunitari prioritari

En alguns casos concrets, com el de la Platja de Castell, la Generalitat ha adquirit terreny forestal amb finalitats protectores enfront de la pressió urbanitzadora.

- *Recursos cinegètics i piscícoles.* La DGBB fixa actualment la normativa general de caça per a tot el territori, incloses les espècies cinegètiques, períodes hàbils i vedes que s'estableixen per temporada. Pel que fa a les zones litorals, algunes àrees del Delta de l'Ebre han estat declarades reserves de caça; d'altres, de caça controlada; d'altra banda, nombrosos municipis costaners han estat declarats zona de seguretat a efectes de la Llei de caça, amb la qual cosa hi és prohibit l'ús d'armes de foc. Pel que fa a pesca continental, la mateixa DG fixa amb caràcter general les espècies de pesca, períodes hàbils i normes generals; a més, ha dictat normes específiques per a la pesca de l'anguila i l'angula, la recollida de cucs marins, etc.

- *Sanejament d'aigües residuals.* Al llarg de 15 anys, l'ACA i l'organisme antecessor, la Junta de Sanejament, han implantat la depuració de les aigües residuals en la pràctica totalitat dels municipis costaners i prelitorals de més de 2.000 habitants. S'han instal·lat 45 depuradores per a 52 municipis costaners (d'un total de 72) i 24 de propers, sense arribar a la capacitat màxima, que és de 1,15 hm³/dia per a una població de 6,3 milions d'habitants. D'altres 7 depuradores estan en construcció, i n'hi ha 3 de programades a curt termini; amb això s'espera una potència de tractament de 1,67 hm³/dia per a una població equivalent de 9 milions d'habitants.

La major part de les depuradores costaneres compten amb un tractament primari o secundari i aboquen al mar. És previst d'afegir a algunes, com la del Llobregat, el tractament terciari que permeti utilitzar l'aigua per al regatge, recàrrega de l'aqüífer i millora del cabal ecològic del riu per bombeig aigües amunt; progressivament, es preveu afegir sistemes terciaris a d'altres depuradores.

La majoria disposen d'emissaris submarins que faciliten la dilució de l'aigua tractada i l'allunyen de la línia de costa. Hi ha 28 emissaris en servei amb 51,5 km de longitud total; n'hi ha set de programats i dues ampliacions, amb una longitud de 12,7 km.

Amb aquesta estratègia de depuració s'ha reduït sensiblement la contaminació de les aigües marines, segons estadístiques basades en el grau d'acompliment de la Directiva 76/160, i en la proporció de platges de qualitat excel·lent.

Actualment és en fase de redacció el Pla de Sanejament per a municipis de menys de 2.000 habitants, que previsiblement tindrà escassa incidència en la costa. D'altra banda, s'intenta millorar el problema dels abocaments directes a través del clavegueram en cas de pluja intensa, mitjançant la construcció de dipòsits o embassaments de regulació que retornen a la depuradora l'aigua bruta excedent de forma gradual, com és el cas de Barcelona, per exemple.

3.2. Gestió del litoral submergit

Sobre el litoral submergit hi ha dos àmbits competencials perfectament delimitats: les aigües exteriors, que es reserva l'Estat, i les interiors, que són competència de la Generalitat.

- **Espais protegits.** *La declaració d'espais marins protegits es fa a partir de la legislació de pesca, ja sigui de l'Administració central o de l'autonòmica i, des de la Llei de Cap de Creus, també a partir de la Llei d'Espais. La protecció de fons marins adjacents a espais terrestres que declaren alguns EIN és més teòrica que real. La zona protegida de les Medes i la reserva de Ses Negres deriven de l'aplicació de la Llei de pesca en aigües interiors; contràriament, la reserva de Masia Blanca ha estat creada recentment per l'Estat.*

- **Conservació dels fons marins en general.** *Des de la DGPRM del DARP es porten a terme diversos programes per a la conservació de les prades de posidònia i de determinats fons que es consideren d'interès per a la pesca, mitjançant la introducció d'esculls artificials; també ho fa l'Administració central.*

- **Recursos cinegètics i piscícoles.** Des de la UE s'han limitat reglamentàriament algunes activitats pesqueres (malles, talles mínimes) per tal d'assegurar-ne la sostenibilitat.

Per la seva banda, el DARP ha dictat normativa sobre pesca professional i marisqueig, començant per la Llei de 1986 i les normes posteriors d'ordenació del sector, i d'altres d'ordre inferior que fan referència al marisqueig, conreus piscícoles i de mol·luscs, extracció d'organismes vius, pesca del corall, etc.

D'altra banda, la Direcció General de Pesca desenvolupa programes de conservació de les prades submarines per l'interès que tenen per a la conservació dels recursos pesquers, mitjançant fondeig d'esculls artificials i manteniment de xarxes d'observació. També segueix les captures de pesca en el litoral i de la producció aquícola, i participa en el Pla Nacional de la Junta

Nacional Assessora de Conreus Marins, per a la planificació del litoral i la determinació de zones aptes i no aptes per a l'aqüicultura

- **Seguiment de la qualitat de l'aigua, platges i fons marins.** L'Agència Catalana de l'Aigua és l'organisme competent en matèria de qualitat de l'aigua, tant continental com marina. L'ACA manté programes de vigilància i control de la qualitat de l'aigua, sobre l'estat de les platges i l'estat dels fons marins.

- Estat de les platges. En virtut de la directiva 76/160 sobre les aigües de bany, s'aplica un programa de vigilància i informació des de 1990; funciona entre l'1 de juny i el 21 de setembre. Recentment s'ha integrat en un programa més ampli anomenat "Catalunya, Mediterrània Viva", que inclou la recollida de sòlids i la detecció d'incidències mitjançant observació aèria, marítima i terrestre.
- Vigilància i control del medi marí. Per tal de complir les directives comunitàries que fixen límits d'emissions i objectius de qualitat a la contaminació causada per substàncies perilloses. El programa controla 79 estacions distribuïdes per tota la costa (61 en platges, 7 en costa rocosa i 11 en ports) que mesuren temperatura, salinitat, pH, oxigen dissolt, DBO, clorofil·la, indicadors de contaminació fecal i nutrients. Una xarxa més reduïda controla les substàncies perilloses (plaguicides, dissolvents clorats, mercuri i cadmi).
- Valoració de contaminants orgànics persistents (POPs) en sediments marins. Per a cada riu s'estudien 20 punts de mostra distribuïts en 1 km² enfront de la desembocadura.
- Seguiment de la qualitat de les aigües destinades a la producció de mol·luscs i d'altres invertebrats marins. Inclou diversos paràmetres físics, químics i microbiològics, i també el fitoplàncton tòxic i les biotoxines, en zones productores. Quan els nivells s'aproximen a límits perillosos s'efectua un seguiment intensiu. Quan es supera el nivell de toxicitat permès, es clausura el sector afectat i es fa el seguiment intensiu dels sectors propers.

- **Control de variables dinàmiques marines.** La Generalitat (DPTOP, DMA, Ports) ha convingut amb el Laboratori d'Investigacions de la UPC la gestió i manteniment d'una xarxa d'instruments oceanogràfics i meteorològics disposats enfront del litoral, formada actualment per cinc boies (dues de direccionals i tres d'escalars) amb emissor i receptor; tres estacions meteorològiques i dos mareògrafs, per tal d'obtenir mesures constants i sistemàtiques de les variables dinàmiques que poden afectar el litoral. Es disposa de llargues sèries de mesures d'onatge (des de 1984), i sèries menors d'altres dades; s'hi pensa incorporar en el futur la mesura dels corrents marins. Es duen a terme treballs complementaris d'investigació i explotació de les dades, amb els quals es generen, per exemple, models de predicció d'onatge.

3.3. Gestió de zones mixtes

- **Zona marítimoterrestre.** En aquest àmbit les competències són concurrents amb l'Administració central; aquesta té la competència exclusiva sobre el domini públic, a través de la DGC del MIMA i les seves demarcacions

provincials; mentre que el DPTOP té la competència urbanística de la zona de protecció.

- **Ports.** Recentment s'ha aprovat un Pla de ports esportius que augmenta els nivells de protecció sobre l'antic Pla de 1982.

S'ha posat en marxa la iniciativa "Ports Nets", en col·laboració amb altres regions europees, que té per objecte l'ambientalització de 150 ports marítims i fluvials. El programa consisteix a instal·lar sistemes de recollida i tractament dels residus líquids dels vaixells; contenidors per a la recollida i selecció de residus sòlids i líquids; instal·lació d'estacions de bombeig per a recollir i tractar aigües de sentina i olis usats; plans d'actuació pel cas de vessaments accidentals

La DGPT ha posat en marxa una iniciativa per a la gestió global de la dinàmica de la sorra al llarg de la costa. Es pretén gestionar integradament el dragat de ports i la regeneració de platges amb problemes de regressió. Es pretén que el servei sigui operatiu a començaments del 2003

4. Tendències

4.1. La gestió integrada de les zones costaneres (GIZC)

Probablement, l'error més gran que s'ha comès en gestió litoral ha estat considerar el límit entre dominis com una barrera que els separa; no obstant això, la interconnexió natural és més estreta que no ens pensem, i no només des del punt de vista natural, sinó també des de la perspectiva socioeconòmica. Fa uns 14 anys va aparèixer el concepte de "Gestió Integrada", que progressivament han anat adoptant els organismes internacionals.

La Gestió Integrada de les Zones Costaneres (GIZC) és una eina per a integrar la gestió sostenible en les activitats de planificació i desenvolupament, és una aproximació ambiental global que descansa en la participació activa de tota classe d'agents, parts i esglaons administratius, amb l'objectiu d'invertir les tendències negatives provocades per l'obtenció de beneficis econòmics a curt termini en àrees litorals. És una aproximació multisectorial, que toca tots els aspectes de la gestió de costes

Aquest concepte apareix cap al 1988; però és a partir de 1992 quan es generalitza arran de la seva inclusió a l'Agenda 21 (capítol 17), adoptada en la Conferència de Rio. Des d'aleshores, s'hi han interessat els organismes internacionals, que han publicat guies i manuals: la FAO (1992, 1994); la OECD, diversos estudis (1992-1997); la UICN (1993); el Banc Mundial ha publicat una guia (1996); i la Comissió Intergovernamental Oceanogràfica de la UNESCO ha publicat una guia metodològica (1997).

Els països del Conveni de Barcelona (1993) varen aprovar els CAMP (programes de gestió de la zona costanera) i acordaren desenvolupar-los en zones designades pels governs; des de 1989 s'han realitzat 13 projectes.

El programa de demostració de la CE sobre la GIZC es va inaugurar el 1996; es basa en uns 35 projectes locals i regionals destinats a demostrar l'aplicació de l'estratègia. Els resultats confirmen que la degradació constant i la deficient gestió de moltes zones costaneres es pot imputar a una informació insuficient, una legislació descoordinada i una manca de coordinació entre les administracions. Es considera necessari elaborar una estratègia europea.

El 1998 es va celebrar una Euroconferència interdisciplinària a Sant Feliu de Guíxols. Una avaluació de costos i beneficis feta l'any 2000 ha identificat beneficis socioeconòmics qualitius i quantitius de les iniciatives per gestionar el litoral de forma integrada, i el benefici econòmic net ha estat superior a les despeses, argument favorable al finançament nacional i europeu dels projectes

Recentment (30/5/2002), el Consell i el Parlament europeus han acordat una recomanació als Estats Membres a fi de desenvolupar estratègies nacionals que promoguin el desenvolupament sostenible de les zones costaneres. Recomanen la protecció del medi costaner, ecològicament responsable, sostenible i coordinada; l'aplicació dels principis de la GIZC, la realització d'inventaris nacionals i l'adopció d'estratègies nacionals, basades en els resultats de l'inventari, per a aplicar la GIZC; també recomanen la cooperació entre estats i informar la Comunitat. Es preveu revisar aquesta recomanació al cap de 55 mesos, és a dir, l'any 2007.

No ens consta que el Ministeri tingui una estratègia per aplicar la GICZ. Sembla que segueixen vigents les estratègies sectorials (Espais naturals, Zones humides, Conservació de la Biodiversitat). No obstant això, s'han celebrat ja dos fòrums sobre la GICZ amb participació del Ministeri. En el primer (Santander, oct. 2001) el Sr. F.J. Montoya va presentar una comunicació sobre el "*Modelo de implantación de la gestión integral de la costa en España*" (que no hem pogut consultar). En el segon (La Vilajoiosa, març 2002), el ministre Matas va assegurar que "*España lleva años gestionando su costa y haciendo gestión integral de la zona costera*" (*La Razón*, 2002-04-21).

De cara a la presidència espanyola del consell de ministres de la UE s'havia preparat una sèrie d'accions per tal de promoure el coneixement, debat i disseny d'instruments adients per a fomentar la GIZC en els estats membres, impulsar l'elaboració d'inventaris i estratègies nacionals; fomentar el diàleg entre les parts interessades; l'aplicació de bones pràctiques, generar informació i coneixement; difondre la informació i constituir un fòrum perdurable que permeti l'intercanvi d'informació i seguiment de les estratègies nacionals per la GIZC.

Arran de l'adopció per part de la CE de la recomanació als estats membres, és de preveure que en un termini no gaire llarg el Govern espanyol posarà a punt una estratègia de GIZC, un cop realitzat un inventari global que hauria d'incloure sectors, nivells administratius, ONG, organitzacions internacionals i polítiques i mesures legislatives aplicables.

D'acord amb el text de la recomanació, l'estratègia espanyola per a la GIZC ha de definir les funcions de les administracions i garantir el control i la coherència de les actuacions; definir la combinació d'instruments adequada; desenvolupar les polítiques i programes aplicables; determinar mesures per a fomentar les iniciatives i la participació; les fonts de finançament, els mecanismes per garantir l'aplicació de les polítiques comunitàries; sistemes de control i difusió d'informació; i programes d'educació ambiental.

4.2. Implementació d'una xarxa d'espais mediterranis protegits.

L'any 2003 es farà a Durban una proposta sobre espais mediterranis que està elaborant la UICN; amb aquest objecte hi haurà una reunió a Barcelona el proper mes de novembre en la qual la DG BB, d'acord amb el Pla d'Acció per a la Mediterrània, presentarà una proposta de xarxa de ZEPIM, tal com s'acordà a Mallorca fa pocs dies.

4.3. Participació en les decisions de la UE

La DG XI vol tenir les regions com a interlocutores. S'ha creat a Brussel·les una plataforma informal de les Regions Europees (Core Group), de la qual hi ha una plataforma formada per les regions espanyoles. Hi ha grups d'experts, per exemple, sobre biodiversitat.

4.4. Activitats del Servei de Medi Ambient del Port de Barcelona

El Port de Barcelona fa més de dos anys que treballa en l'avaluació de la contaminació provocada per les aigües de llast. És previst que la propera tardor organitzi, en col·laboració amb el centre regional d'Espais Protegits de Tunísia, una trobada d'experts sobre el tema.

4.5. Activitats del Centre Temàtic Europeu Territori i Medi Ambient (ETC-TE)

L'ETC-TE va ser inaugurat a la Universitat de Bellaterra, ara fa just un any. Depèn de l'Agència Europea del Medi Ambient i està gestionat per un Consorci. Entre d'altres qüestions, fa el seguiment de l'evolució de la cobertura i usos del sòl de les zones del litoral, de les conques fluvials i de les àrees de muntanya.

4.6. Activitats del Consorci EL FAR

El Far és un consorci que té la seu al Port Vell de Barcelona. Disposa d'un programa educatiu sobre el port, la pesca, la navegació i el medi ambient del litoral, una escola dels treballs del mar per adults i organitza anualment un "Màster en gestió integral del litoral".

5. Conclusions

- La costa catalana està sotmesa a una gran pressió antròpica, especialment als mesos d'estiu.
- La gestió administrativa és complexa, a causa de la compartimentació del marc competencial tant verticalment (administració central, regional i local) com sectorialment (turisme, agricultura, medi ambient, urbanisme, energia, etc).
- S'observa una progressiva incidència d'organismes supraestatals en la gestió del patrimoni natural, cosa que afegeix un altre nivell competencial que s'exerceix a través de l'Administració central.
- En el camp de la gestió de costes, la UE acaba de fer una clara recomanació als estats membres per tal que apliquin programes de Gestió Integrada de les Zones Costaneres.
- L'Administració catalana hauria d'estar en condicions de donar una resposta als reptes que es presenten en matèria de gestió del litoral mitjançant:
  - l'aplicació de programes de gestió integral.
  - la coordinació de les polítiques de protecció que es porten a terme des dels departaments.
  - el manteniment d'una bona coordinació amb l'Administració central, i, a través d'aquesta, amb els organismes supranacionals
  - l'establiment de relacions estables amb d'altres administracions de dins i fora de Catalunya.

Bibliografia

Aragonès, E. 2001: *Políticas de protección del litoral en Cataluña*. Informe 12 pp, Subdirecció Gral. Conservació de la Natura.

Casso, J. 2002: *Marc jurídic i competencial en matèria d'ordenació territorial del litoral a Catalunya*. Simposi sobre les àrees costaneres i marítimes protegides de la Mediterrània, Roses.

Commission welcomes adoption of strategy that promotes sustainable development in coastal zones. Document internet, 29/10/2001

El litoral mediterráneo: importancia, diagnóstico y conservación. Propuesta de WWF Adena, 2002. 42 pp

Estat i pressions del medi marí i costaner mediterrani. Resum. Versió de la Conferència. UNEP-EEA, 1999. (document on-line)

González, J.L. 2002: *Marco jurídico e institucional de las Reservas Marinas en España*. Simposi sobre les àrees costaneres i marítimes protegides de la Mediterrània

Hacia una estrategia europea para la gestión integrada de las zonas costeras (GIZC). Principios generales y opciones políticas. Documento de reflexión, resumen. Document d'Internet, 4 pp.

Jordana, R., i Dalmases, C. 2002. *Un sistema d'informació geogràfica per a l'estudi i la gestió del litoral de Catalunya*. Simposi sobre les àrees costaneres i marítimes protegides de la Mediterrània, Roses.

Livre blanc. Gestion des Zones cotières en Méditerranée. CAR/PAP, Split, 76 pp.

Muñoz, N. 2002: *Marc legal, normativa de protecció i reglamentació d'usos dels Espais Marins i Costaners protegits de la Costa Brava*. Simposi sobre les àrees costaneres i marítimes protegides de la Mediterrània, Roses.

Propuesta de recomendación del Parlamento Europeo y del Consejo sobre aplicación de la GIZC en Europa. CEE, COM(2000)545 final.

Propuesta de zonas de litoral de interés natural susceptibles de intervención: Catalunya. Informe DEPANA; 1999. 28 pp.

Recomendación del Parlamento Europeo y del Consejo de 30 de mayo de 2002 sobre la aplicación de la gestión integrada de las zonas costeras en Europa (2002/413/CE). DOCE, L148: 24-27 (6/6/2002)

Revenga, S. 2002: *La gestión de las Reservas Marinas del litoral español.* . Simposi sobre les àrees costaneres i marítimes protegides de la Mediterrània, Roses.

Une évaluation des coûts et des bénéfices socio-économiques de la GIZC (ICZM). Rapport final à l'attention de la Commission Européenne, Novembre 2000. (Document Internet)